

2009. július 3 –
október 11.

LUDWIG MÚZEUM
Kortárs Művészeti Múzeum
Museum of Contemporary Art

ROBERT CAPA

ROBERT CAPA

2009. július 3 – október 11. | 3 July – 11 October, 2009

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum | Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

A kiállítást rendezte a Magyar Nemzeti Múzeum | The exhibition was organized by the Hungarian National Museum

kurátor | curator

Páldi Livia, a Múcsarnok főkurátora | Chief Curator of Múcsarnok|Kunsthalle Budapest

kiállítás tervezés | exhibition design

Bak Andrea

szakértők | advisors: Baji Etelka történész-szakmuzeológus PhD | historian, Cs. Lengyel Beatrix főosztályvezető, történész-szakmuzeológus PhD | Head of Department, historian, Dr Jalsovszky Katalin történész-szakmuzeológus, Történeti Fényképtár, MNM, Budapest | historian, Historical Photo Collection, Hungarian National Museum, Budapest

szöveg | text

Páldi Livia

(Richard Whelan Robert Capa bibliográfiája és egyéb kapcsolódó tanulmányai alapján
Based on the biography of Robert Capa by Richard Whelan and other of his related essays)

szerkesztő | edited by

Páldi Livia

fordító | translated by

Mihály Árpád, Rudnay Zsófia

lektor | translation revised by

Jim Tucker

korrektúra | proofreading

Kürti Emese, Simon Kati

grafikai terv | graphic design

Szmolka Zoltán | Solid Studio | www.solid.hu

nyomda | printed by

Keskeny Nyomda, Budapest

otók | photos

Robert Capa © International Center of Photography, New York

A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteménye | Collection of the Hungarian National Museum, Budapest

Köszönet a galériáknak és intézményeknek, akik segítettek a kiállítás előkészítésében és megvalósításában
We would like to thank the galleries and institutions that have assisted in the preparation and presentation of this exhibition: ICP, New York, MFM, Kecskemét, PIM, Budapest, OSA, Budapest, OSZK, Budapest, Vintage Galéria, Budapest

Külön köszönet | Special thanks to: Cynthia Young, assistant curator, Robert and Cornell Capa Archives, ICP, New York és munkatársai | and colleagues, Baki Péter (MFM, Kecskemét | HMP, Kecskemét), Kiscsatári Marianna (MNM, Történeti Fényképtár | Historical Photo Collection, HNM), K. Horváth Zolt, Mislai Edit (MNM, Történeti Fényképtár | Historical Photo Collection, HNM), Marosfalvi Ákos (MNM | HNM), Mórocz Csaba, Ormos József (MNM, Műtárgyvédelmi és Restaurátor Főosztály | Department of protection of works and instauration, HNM), Németh Lászlóné (MNM, gazdasági igazgató | Finance Director, HNM), Orsós László Jakab (Hungarian Cultural Center, New York), Petrányi Zsolt (Múcsarnok), Pócze Attila, Román Józsefné, Szabó Károly, Vass Viktória

kiadja | published by

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art
Művészetek Palotája | Palace of Arts

1095 Budapest, Hungary, Komor Marcell u. 1.

tel: +36 1 555 34 44 | fax: +36 1 555 34 58

e-mail: info@ludwigmuseum.hu | www.ludwigmuseum.hu

felelős kiadó | supervisor of publication

Bencsik Barnabás igazgató | director

A 20. század számos világtörténelmi jelentőségű eseményéről az a kép él a köztudatban, amelyet Robert Capa fényképezőgépe rögzített. Legnagyobb és legismertebb fotói olyan elemi erejű képek, amelyek sűrített formában közvetítik az utókorunk egy történelmi pillanat lényegét. Robert Capa jelen volt ott, ahol fontos dolgok történtek. Kalandvágtyól és elhivatottságtól hajtva vett részt azokban az eseményekben, amelyeket elsőként vagy egyedülként ő dokumentált, és amelyek később valóban történelmi fordulópontoknak bizonyultak.

Európai és amerikai képes magazinokban százezerszámra reprodukált és sokszorosított képeivel Capa a 20. század egyik legfontosabb krónikásává, a világ egyik legismertebb haditudósítójává vált, akinek kreativitása és képi elbeszélés-módja mind a mai napig meghatározza a képekhez és a valósághoz fűződő viszonyunkat. A húszas évektől kezdve ugyanis egyre szélesebb olvasótáborra értek el azok a képes magazinok és napilapok, amelyek a nyomdaipar fejlődésének köszönhetően mind nagyobb számban közöltek fényképeket. Ezáltal a képek, a dokumentum- és riportfotó sorozatok a nyilvánosság tájékoztatásában és a közvélemény formálásában – vagy éppen manipulálásában –, a szövegekkel egyenrangú, vagy olykor fontosabb szerephez jutottak. A megszülető demokratikus médianyilvánosság e korszakában különösen jelentős szerepük volt a két világháború közötti kor fegyveres konfliktusairól – így elsősorban a spanyol polgárháborúról – szóló haditudósításoknak, s később a második világháború hadszínterein készült drámai felvételeknek.

Capa személyisége, meggyőződése és habitusa nagymértékben befolyásolta ezt az akkor formálódó médiumot. Az általa rögzített valóság nem csak a dokumentálás tárgyaként, hanem a világról alkotott morális állásfoglalás megfogalmazásának lehetséges módjaként jelent meg. Fényképeivel nem pusztán újsághíreket illusztrált, hanem egy-egy drámai szituáció megragadásának lehető legjobb megjelenítésére törekedett, mert az egyes ember sorsát és személyiségét akarta a szélsőséges helyzetekben megmutatni. Bár a tömegmédia és a tömegkultúra mindent elborító képtermeleése később háttérbe szorította ezt a szemléletet, a század legjelentősebb fotográfusai éppen ezen, a Capa munkássága által is kijelölt úton haladtak. Robert Capa ezért is olyan fontos a 21. század művészete és közönsége számára; s bár magát nem művésznek, hanem fotóriporternek tartotta, képei 60–70 év távlatából is változatlan intenzitással, a művészet meggyőző erejével szólnak a nézőhöz.

Bencsik Barnabás
igazgató

In the public mind, the most vivid images of crucial events of 20th-century world history were originally recorded by the camera of Robert Capa. His greatest and most famous photos have an elemental power to crystallize the essence of historical moments for posterity.

When important things were happening, Robert Capa was there. Driven by a thirst for adventure and a commitment to his task, he was the first or sole chronicler of events that later proved to be turning points in history.

Reproduced in European and American illustrated magazines by the hundreds of thousands, Capa's photos made him one of the most important annalists of the 20th century and one of the world's best known war photographers. His creativity and visual narrative technique have had a lasting influence on how we relate to images and reality.

Beginning in the 1920s, magazines and journals that benefited from the development of printing technology, featuring photographs with growing frequency, were reaching a constantly growing readership. As a result, documentary photography and photo reportage gained a function in the supply of information for public opinion, and also for influencing it – or manipulating it, as the case may be. Photography's function was now on a par with that of texts, and it often played an even more powerful role. Particularly important during this phase of newly emerging democratic media were the reports on armed conflicts between the two world wars (especially on the Spanish Civil War) and later the dramatic scenes from the fronts in the Second World War.

Capa's own personality, convictions and temperament had a decisive influence on the development of the new medium. The reality he recorded appeared not only as the subject of the documentarian's activity, but also as moral statement. Rather than merely providing illustrations for news items, he sought to capture the most characteristic facets of dramatic situations through a desire to represent the fate and personality of the individual under extreme circumstances. Though this approach was later eclipsed by the torrent of images generated by mass media and culture, the most important photographers of the century travelled the road that Capa, among others, helped to define. This is also why Robert Capa is so crucial to the art and audiences of the 21st century. Although he considered himself a photo reporter rather than an artist, his pictures have lost none of their intensity over the past 60 or 70 years, and still speak with the convincing power of art.

Barnabás Bencsik
Director

Robert CAPA – Így készül a történelem

Milyen utat járt be négy kontinens huszonhárom országában a Budapesten született Friedmann Endre, a saját magát többször is „szerencsejátékosként” jellemző fotóriporter, akinek tizenegy oldalas spanyol polgárháborús tudósítását bevezető portréja alá Stefan Lorant, a tekintélyes brit *Picture Post* főszerkesztője 1938-ban azt írta, hogy „A világ legnagyobb háborús fényképésze: Robert Capa”?

Robert Capa, akinek személyével megte-remtődött a modern háborús fotóriporter prototípusa, a háborús riportázs műfajának egyik legkiemelkedőbb képviselőjévé vált. Pályája, amely szinte egyidős a modern fotózsnalizmussal, rendkívüli, számos magyar származású fotóst elindító időszakban kezdődött.

A „koraérett budapesti sihedernek, akit végül Robert Capa néven ismert meg a világ, eszébe sem jutott fotós babérokra törekedni. Írónak készült, riportokat és regényeket akart írni.” – jegyzi meg Richard Whelan kultúr-történész, Capa első életrajzának szerzője és mindmáig legmeghatározóbb kutatója. A filmmel is folyamatosan kacérokodó Capa fotóriporterré és háborús tudósítóvá válását alapvetően határozta meg a történelem alakulása, valamint a fotográfia felgyorsult technikai fejlődése, a mozgófilm hatására az 1920-as évekre átalakuló képes nyomtatott sajtó, a fotográfusok finomodó eszköztára és stratégiái.

Ahogy August Scherl sajtómágnás, a *Die Woche* hetilap tulajdonosa megfogalmazta: „többé nem az a cél, hogy a fotó illusztrálja a szöveget, hanem hogy az eseményeket közvetlenül a képek tolmácsolják.”¹

Capa azok közül a háborús tudósítók közül emelkedik ki, akik már a magazinok oldalain való megjelenést is szem előtt tartva filmszerűen pergő képsorokban gondolkodtak, tudtak és mertek nagyon „közel menni”, olyan aspektusait megmutatni a háborúnak, a frontokon zajló harcoknak, amelyekre korábban, részben technikai akadályok, részben a cenzúra korlátai miatt nemigen volt példa.

Capa számos amerikai és európai úgynökségnek dolgozott, fotóriportjai többek közt a *Vu*, a *Regards*, a *Ce Soir*, a *Life*, a *Picture*

Post, a *Collier's* és az *Illustrated* hasábjain jelentek meg. Ugyanakkor a Magnum fotóúgynökség (1947) egyik megalapítójaként riporter munkája mellett elsődleges fontosságú volt számára a fiatal fotósok kinevelése és támogatása.

Halála után (1954) öccse, Cornell Capa saját fotóriporter munkája mellett igyekezett bátyja és elhunyt kollégái életművét megőrizni és megismertetni a világgal. Először a még 1956-ban többedmagával létrehozott alapítványát bővítette ki, majd tíz évvel később megalakította az International Fund for Concerned Photography-t, 1974-ben pedig saját igazgatása alatt létrehozta az International Center of Photography-t (ICP), amely a világ egyik legfontosabb, fotográfival foglalkozó intézménye: egyszerre múzeum, iskola és archívum.

1990 és 1992 között Cornell Capa és Richard Whelan átnézte Robert Capa több mint 70 ezer kontaktképét, és kiválasztott 937 felvételt, 1932–54-ig tartó karrierjének legkiemelkedőbb fotóit, amelyek reprezentálják munkásságának és fotóriporter pályafutásának legfontosabb állomásait.²

1995-ben a kiválasztott 937 negatívról három egyforma, kiváló minőségű, hagyományos fotográfiai eljárással készült, 40 x 50 cm-es nagyításból álló, Robert Capa szárazbélyegzőjével ellátott sorozatot állítottak össze, egyúttal meghatározva, hogy több sorozat nem készülhet. A három sorozatból egy maradt New Yorkban, a második a tokiói Fuji Múzeumba került, a harmadikat pedig 2008-ban a magyar kulturális kormányzat vásárolta meg és helyezte el a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Fényképtárának gyűjteményében.

A „Definitive Collection”-ként (Mestersorozat) ismert 937 képen kívül a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonába került 48 egykorú eredeti Robert Capa papír pozitív (vintázs) kópia, továbbá a megvásárolt képekhez az ICP ajándékba adott 20 darab, a sorozatban meglévő, de kiemelkedő fontosságúnak ítélt, ezért nagyobb méretben is nagyított fényképet és öt Robert Capát ábrázoló portrét. Ez az 1010 kép szolgált a Ludwig Múzeum kiállításának alapanyagául.

A kiállítás gerincét a Mestersorozatból válogatott képcsoportok alkotják. A több mint 200 kép az életműből kiemelt témákon keresztül, kronologikus sorrendben követi Robert Capa haditudósítói karrierjének meghatározó állomásait.

A tárlat Budapesttel indul – családi képek, portrék és egyéb dokumentumok bemutatásával –, majd a Berlinben kapott első komoly megbízáson (a száműzetésben élő Lev Trockij 1932-es koppenhágai beszédéről készült sorozat), és a párizsi évek viszontagságain keresztül érkezik meg az életmű legmeghatározóbb időszakához, amelynek három éve (1936–1939) alatt – a spanyol polgárháborúban és a kínai-japán háborúban – Friedmann Endre/André Friedmann Robert Capává, a világ leghíresebb háborús fotóriporterévé válik. A továbbiakban a világháborús hadszínterek következnek: az Észak-Afrikában, Szicíliában, Dél-Olaszország frontjain és az 1944. június 6-án, a normandiai partraszálláskor készített képek. A Steven Spielberg filmrendező is megihlető D-nap sorozatot a németekkel kollaboráló francia nők meghurcolását, majd Párizs felszabadítását dokumentáló képek követik. A háborús riportképek sorát az ardenneki offenzíva és a szövetségesek németországi előrenyomulásának fotói zárják le.

Capa világháború utáni munkásságát az Izrael állam megalapításáról, harcairól, a bevándorlókról és menekültekről készített riportjai, valamint az 1947-ben John Steinbeckkel a Szovjetunióba tett utazás, majd az 1948–1949-es kelet-európai körút fotói reprezentálják, köztük több budapesti felvétel. A kronológiai sort az indokínai képek és közvetlenül a tragikus halála előtt készített, 1954. május 25-ei felvételei zárják.

Külön részt kaptak fotóriporter munkájával elválaszthatatlanul összefonódó társasági életének képi dokumentumai. Megszokott éltetvelét, örök bohémként, a fronton sem adta fel, erről az ott elkapott békés-derűs pillanatok fotói tanúskodnak. A háborús tudósítások mellett született portréi a korszak számos nagy alakját és a számára fontos személyeket – kollégákat, barátokat és szerelmeket – örökítik meg, köztük Pablo

Picassót, Ingrid Bergmant, John Steinbecket és Ernest Hemingwayt.

A hazai közönség csupán elvétve találkozhatott azokkal a külföldi hírlapokkal, magazinnokkal, amelyekben Robert Capa nagyhatású, világszerte szenzációt keltő riportjai megjelentek. Ezért az egyes témákhoz illeszkedve, e lapok közül is szerepel néhány a kiállításon. A Capa pályafutása szempontjából is meghatározó riportázsok megmutatják, hogy hogyan, milyen formátumban és kontextusban láthatta az angol, francia, amerikai olvasó a haditudósító képeit. A kiállítás – a lehetőségek szabta kereteken belül – ad egy szűk válogatást a korabeli magyar képes újságokból és a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Fényképtárának nemzetközi sajtófotó-anyagából is. Ezeket a nemzetközi lapokkal szembesítve, a látogató érezkelhet valamit abból is, hogy milyen képi világ alapján tájékozódhatott a háborús eseményekről a magyar újságolvasó, akinek annak idején nem volt módja megismerni Robert Capa tudósításait.

1 Richard Whelan: "Robert Capa and the Rise of the Picture Press". In: *This Is War: Robert Capa At Work*. ICP / Steidl, 2007. p. 12

"The main purpose of the illustrated magazine was no longer to illustrate the text, but to allow events to be seen directly in pictures, to render the world comprehensible through the photograph."

2 A válogatást, magyarázó képaláírásokkal 2001 óta több kiadásban is megjelentette a Phaidon Press.

Robert CAPA – History in the Making

What was the story of Budapest-born Endre Friedmann? It extended over twenty-three countries of on four continents. While this same Endre Friedmann more than once referred to himself as a “gambler”, Stefan Lorant, editor in chief of the illustrious British publication *Picture Post*, captioned his photo portrait: “The world’s greatest wartime photographer: Robert Capa”, for an eleven-page report on the Spanish Civil War in 1938.

Robert Capa, whose person embodied the prototype of the modern war press photographer, and whose work would take its place among the most prominent exemplars of war reportage, began his career in an extraordinary time period, that launched the careers of many photographers of Hungarian origin. Capa’s career is virtually coeval with modern photo journalism.

In the words of Richard Whelan (also Capa’s first biographer as well as the foremost researcher of his life story): “The precocious Budapest teenager who would eventually become known to the world as Robert Capa did not aspire to be a photographer. He wanted to be a writer – a reporter and a novelist.” Capa’s evolution into a press photographer and war reporter (all the while entertaining the idea of filmmaking) was fundamentally determined by history, as well as by factors like the accelerated technical developments in photography, the changes in the printed picture press in the 1920s as a result of the influence of motion pictures, as well as the increasingly refined techniques and strategies of photographers.

In the words of August Scherl, press tycoon and owner of the weekly *Die Woche*, “The main purpose of the illustrated magazine was no longer to illustrate the text, but to allow events to be seen directly in pictures, to render the world comprehensible through the photograph.”¹

Capa distinguished himself among the ranks of war reporters who thought, – with the visual appearance of magazine pages already in mind –, in series of images that rolled like film footage, and who had the courage and the ability to “get in close” and show aspects of

war and fighting on the front lines in a form that had hitherto been impossible, partly due to technological limitations and partly because of the restrictions of censorship.

Capa worked for a number of US and European agencies; his photo reports appeared in the columns of such publications as *Vu*, *Regards*, *Ce Soir*, *Life*, *Picture Post*, *Collier’s* and *Illustrated*. At the same time, in addition to his work as a photo correspondent, being one of the founders of the Magnum photo agency (1974), educating and supporting young photographers were of primary importance to him.

Following his death in 1954, his brother Cornell Capa, in addition to his own work as press photographer, strove to preserve and introduce to the world the oeuvre of his brother and his colleagues. As a first step, he expanded the International Fund for Concerned Photography, which he had co-founded with others in 1956. Then, in 1974, he established the International Center of Photography (ICP) –, one of the world’s most prominent institutions of photography, simultaneously a museum, a school and an archive – with himself as director.

Between 1990 and 1992, Cornell Capa and Richard Whelan looked through Capa’s more than seventy thousand photos and chose 937 of them, the most outstanding photos of his oeuvre from 1932 to 1954, to represent the cornerstones of his life’s work and his career as a press photographer.²

In 1995, from the 937 negatives that had been selected, three identical, excellent quality series were produced using traditional photographic technique. These consisted of 40 x 50cm enlargements and marked with Robert Capa’s embossed seal. It was determined that no additional series could be made after this time. Of the three series, one remained in New York, the second one found a home in the Fuji Museum of Tokyo, and the third set was purchased by the Hungarian Ministry of Culture and added to the Historical Photo Collection of the Hungarian National Museum.

Besides the 937 photographs that constitute what is known as the “Definitive Collection” (Master Selection), the Hungarian National Museum also acquired 48 original Robert Capa positives (vintage) copies dating back to the same time. Furthermore, in complement to the purchased material, the ICP donated 20 enlargements – whose originals were included in the collection, but, as a result of their key importance were blown up to a larger size – as well as five portrait of Robert Capa. It is this collection, comprised of 1010 photos, which is featured by the exhibition at the Ludwig Museum.

The backbone of the exhibition consists of selected groups of photographs. The more than 200 images lead viewers through the key stages of Robert Capa’s career as war correspondent through highlighted themes of his oeuvre, in chronological order.

The exhibition starts off with Budapest – presenting family photos, portraits and other documents – and moves on to the first serious commission in Berlin (the series on the speech given by the exiled Lev Trotsky in 1932, in Copenhagen) and the difficulties of the Paris years. Then we arrive to the most definitive stage in the oeuvre, the three-year period (1936–1939) spent photographing the Spanish Civil War and the Second Sino-Japanese War, during which Endre Friedmann / André Friedmann became Robert Capa, one of the most famous war press photographers in the world. Next we see the seats of world war operations: photos capturing the North African, Southern Italian and Sicilian fronts as well as the Normandy Landing on June 6, 1944. The “D-Day” series, which also served as inspiration to film director Steven Spielberg, is followed by images documenting the denigration of the French women who collaborated with the Germans and the liberation of Paris. The sequence of wartime photographs ends with images of the Ardennes Offensive and the advances of the Allied Forces. Capa’s post-world war work is represented by his reports on the establishment of the State of Israel and the associated conflicts, the immigrants and the refugees, as well as the material from his journey to the Soviet Union with John Steinbeck in 1947 and the photos of his 1948–1949 trip

around Eastern Europe, which also include some Budapest shots. The chronological sequence ends with Capa’s photographs of Indochina and the photos taken on May 25, 1954, immediately preceding his death.

A separate section is devoted to the photographic documents of his social life, which became inextricably intertwined with his work as press photographer. Ever the bohemian, he never gave up his way of living – not even at the battlefield, as evidenced by the shots that capture some of his peaceful and cheerful moments spent there. His portraits which were taken in parallel with his war reports capture people that were important to him – colleagues, friends and lovers – as well as many prominent figures of the era, including Pablo Picasso, Ingrid Bergman, John Steinbeck and Ernest Hemingway.

The Hungarian audience had very few opportunities for coming across foreign newspapers and magazines that featured Robert Capa’s powerful reports, which made headlines all around the world. For this reason, in conjunction with the different subjects, a few of these publications are presented for viewing at the exhibition. The reportages, which were also defining in terms of Capa’s career, show how – in what context – English, French and American readers may have seen his war photos. The exhibition – within the scope of its possibilities – provides a small assortment of Hungarian picture magazines from the period as well as selected samples from the press photography material of the Historical Photo Collection of the Hungarian National Museum. Juxtaposing these with the international papers, visitors can get a sense of the kind of visual world based on which newspaper readers in Hungary – who did not have the benefit of Robert Capa’s reportage – could keep abreast of the events of the war.

1 Richard Whelan: “Robert Capa and the Rise of the Picture Press”. In: *This Is War: Robert Capa At Work*. ICP / Steidl, 2007. p.12

2 Since 2001, the selection complete with explanatory captions was published in a number of successive editions by Phaidon Press.

BUDAPEST, BERLIN, PÁRIZS 1913 – 1935

Friedmann Endre Ernő 1913. október 22-én születik Budapesten, zsidó polgári család második fiúgyermekéeként. A szülők mérték utáni szabóságot tartanak fenn a Belvárosban. A pesti evangélikus elemi iskola után a Madách Gimnázium diákja lesz, ott is érettségizik. Diákként kapcsolatba kerül a magyar avantgárd vezető alakjával, a szocialista költő, képzőművész Kassák Lajossal és a Kassák vezette Munka-körrel.

1931-ben, 18 évesen elhagyja Magyarországot, és Berlinben beiratkozik a Német Politikai Főiskolára (Deutsche Hochschule für Politik). Társaságát fiatal baloldali emigráns művészek alkotják, köztük mentora, jóbarátja a később világhírű fényképész, Kepes György.

Mivel szülei nem tudják anyagilag támogatni, 1932 elején, az akkor már fotósként dolgozó Besnyő Éva segítségével kifutófiú, majd fotólaboráns-szolgálatos lesz a születő modern sajtófotó egyik legjelentékenyebb műhelyében, a magyar származású Simon Guttman által vezetett Dephot (Deutscher Photodients / Német Fotószolgálat) fotóügynökségnél. Itt sajátítja el a mesterség alapjait, s itt kapja élete első komolyabb megbízását: a száműzetésben élő Lev Trockijt fényképezi le, a koppenhágai szocialista diákoknak 1932 őszén tartott előadása alkalmával.

Hitler hatalomrajutása után, 1933-ban elhagyja Németországot. Rövid bécsi, majd budapesti tartózkodását követően még az év őszén Párizsba utazik. Eleinte hiába keres munkát, de bohém természete és jó humora segíti, hogy átvészelve az emigráns lét minden nyomorúságát. Eljár a száműzetésben élő német írók védegyeletébe (Schutzverband Deutscher Schriftsteller), ahol a tagok között olyan személyiségekkel találkozhat, mint Arthur Koestler, Egon Erwin Kisch vagy Gustav Regler. Párizsban köt életre szóló barátságot a lengyel származású David Szymminel (később Seymour, közismert nevén Chim), baráti kapcsolatba kerül Henri Cartier-Bressonnal és André Kertésszel, aki ekkor már Európa egyik legelismertebb fényképésze.

BUDAPEST, BERLIN, PARIS 1913 – 1935

Endre Ernő Friedmann was born on October 22, 1913 in Budapest, the second son into a middle-class Jewish family. The parents ran a custom dressmaking salon in the city center. Following his studies at a Lutheran elementary school, he became a student at the Madách High School. During this time, he became acquainted with socialist poet and visual artist Lajos Kassák, a leading figure of the Hungarian avant-garde, and his Munka-kör (Work Circle).

After graduation in 1931, he left Hungary to enroll at the Deutsche Hochschule für Politik in Berlin. There, his social circle consisted of young leftist emigrant artists, including his mentor and close friend György Kepes, also would later become a world-renowned photographer.

As his parents were unable to support him financially, he finds employment in early 1932 (with the help of Eva Besnyő, who is at this point already working as a photographer) as an errand boy, and later as a darkroom assistant, in one of the leading photo agencies of modern press photography, the Dephot (Deutscher Photodients / German Photo Service) with Simon Guttman as director. It is here that he learns the basics of the profession and receives his first significant assignment: in autumn 1932, he photographs the exiled Lev Trotsky delivering a lecture to the socialist students of Copenhagen.

Following Hitler's rise to power, he leaves Germany in 1933. After short visits to Vienna and Budapest, he travels to Paris that autumn. Although initially he fails to find work, his bohemian disposition and good humour help him get through the difficulties of immigrant life. He frequents the society for the promotion of German writers living in exile (Schutzverband Deutscher Schriftsteller), where he makes the acquaintance of such members as Arthur Koestler, Egon Erwin Kisch, and Gustav Regler. In Paris he meets David Szymin of Polish origin, (later Seymour, more famously known as Chim) who becomes his lifelong friend. He also forges friendships

Alkalmi megbízásokból, kisebb ügynökségeknél végzett néhány hónapos munkákból, laborálásból, néha egy-egy kép eladásából nehezen teremti meg létalapját. Első, sikert arató riportját a Saar-vidéki népszavazásról 1935 őszén a *Vu* közölte két részben. Képeit ekkor André Friedmannként, vagy Andréként szignálja.

1934 szeptemberében találkozik Gerta Pohoryllével, egy fiatal lipcsei emigráns lánnyal, aki élete nagy szerelme lesz, és akit ő kezd tanítani a fényképezésre. Együtt teremtik meg „Robert Capa, a sikeres amerikai fotográfus” alakját, akinek a neve alatt jó pénzért kelnek el Friedmann fotói. Gerta Pohorylle a jól hangzó Taro művésznevet választja magának.

Megbízásaik rendszeresebbé válnak, Taróval együtt dolgozik az Alliance hírügynökségnek, képszerkesztő lesz a japán Mainichi Press párizsi irodájában, riportokat készít a mozgalmas francia politikai élet eseményeiről, az 1936. évi parlamenti választásokról, a népfront hatalmas tüntetéseiről, és képei jelennek meg a *Vu*-ben „Foto: Robert Capa” aláírással.

Lev Trockij az orosz forradalom történetéről tart előadást dán diákoknak, Koppenhága, 1932. november 27.
Leon Trotsky lecturing Danish students on the history of the Russian Revolution. Copenhagen, November 27, 1932

with Henri Cartier-Bresson and André Kertész, who is, at this point, one of the most famous photographers in Europe.

He struggles to make ends meet by working a few months at a time at various photo agencies and by occasionally selling one of his photos. His first successful photo report is published in *Vu* in autumn 1935 on the public vote in Saarland. He signs his photos as André Friedmann, or André. In September 1934, he meets Gerta Pohorylle, a young immigrant girl from Leipzig, who will become the love of his life and whom he begins to teach photography. Together they create the figure of “Robert Capa, the successful American photographer”, whose name sells Friedmann's photos at impressive prices. Gerta Pohorylle chooses the catchy name Gerda Taro as her *nom d'artiste*.

They begin receiving assignments on a more regular basis; he works with Taro for the Alliance news agency, and becomes editor of photography at the Paris office of the Japanese Mainichi Press. He prepares reports on the events of French political life, on the parliamentary elections of 1936, and on the great protests of the Popular Front. His photos also appear in *Vu*, signed “Photo: Robert Capa”.

SPANYOLORSZÁG 1936 – 1939

1936 júliusában Francisco Franco tábornok vezetésével katonai lázadás tör ki a Spanyol Köztársaság népfrentkormányja ellen, s ezzel három évig tartó, véres és kegyetlen polgárháború kezdődik. A nemzetiszocialista Németország és a fasiszta Olaszország jelentős katonai erővel avatkozik be a lázadók oldalán, a Szovjetunió hadianyag-szállítással és katonai szakértők küldésével a köztársasági kormányt támogatja. A nyugati demokráciák és az Amerikai Egyesült Államok a „be nem avatkozás” politikáját választják. A baloldali értelmiség és a munkásság világszerte a megtámadott köztársasággal vállal szolidaritást. Ennek jegyében sok ezer külföldi önkéntes, köztük több száz magyar is érkezik Spanyolországba, akik nemzetközi brigádokba szerveződve vesznek részt a harcokban.

A polgárháború, amely a németek, az olaszok és a szovjetek számára a második világháborút előkészítő gyakorló-terepet is jelenti, ahol új fegyvereiket és katonai doktrínáikat élesben kipróbálhatják, a francóista lázadók győzelmével végződik.

Az antifasiszta meggyőződésű Capa a polgárháború három éve alatt tíz alkalommal utazik riportot készíteni Spanyolországba, s összesen valamivel több, mint fél évet tölt a frontokon.

Gerda Taróval együtt először 1936. augusztus 5-én, egy Rolleiflex-szel és egy Leicával felszerelve érkezik Barcelonába. A köztársasági csapatokat és a nemzetközi brigádokat kísérvé megfordul a háború szinte

SPAIN 1936 – 1939

In July of 1936, led by General Francisco Franco, a military rebellion broke out against the Republican government, and the bloody and brutal three-year Civil War ensued. The rebels received significant military support from Nazi Germany and Fascist Italy, while the Soviet Union aided the Republican government by sending shipments of ammunition and military experts. Western democracies and the United States chose the politics of non-interference. All around the world, the leftwing intelligentsia and working class declared their solidarity with the attacked government. In this spirit, thousands of foreign volunteers, including hundreds of Hungarians, arrived in Spain, and participated in the fighting by forming international brigades.

The Civil War – which, for the Germans, Italians and Soviets also functioned as a military testing ground in preparation for World War II, where they could try out their new weapons and military doctrines in battle conditions – ended with the victory of the Francoist rebels.

During the three years of the Civil War, the antifascist Capa made ten trips to cover the developments in Spain. He spent, in total, over six months on the front.

His first journey to Barcelona in the company of Gerda Taro – “armed with” a Rolleiflex and a Leica – takes place on August 5, 1936. Alongside the Republican (Loyalist) troops and the International Brigades, he is present at almost all the decisive fronts of the war: in Aragonia, at the defence of Madrid, at Jarama, in what is now Basque Country, at Teruel, and at the Battle of the Ebro. His reports write history, as his photos trace the sequence of events from the initial victories of the Republic to its tragic defeat. He documents the bombings of Madrid, Barcelona and Bilbao, the suffering of the civilian

A felosztatott Nemzetközi Brigádok önkénteseinek búcsúünnepsége. Barcelona közelében, 1938. október
Farewell ceremony for the International Brigades. Near Barcelona, October 1938

A milicista halála. Cerro Muriano közelében (córdobai front) 1936. szeptember 5.
The death of a Loyalist militiaman. Near Cerro Muriano (Córdoba front), September 5, 1936

minden döntő frontján: Aragóniában, Madrid védelménél, Jaramánál, Baszkföldön, Teruelnél, az ebrói csatában. Ríportjaival történelmet ír: képei végigkísérik a háború eseményeit a köztársaság kezdeti győzelmétől a tragikus vereségig. Dokumentálja Madrid, Barcelona és Bilbao bombázását, a polgári lakosság szenvedéseit, a tömeges menekülés drámáját. 1936. szeptember 5-én, Córdobánál, Cerro Murianóban készül világhírű, a háborús fényképezés máig egyik legemblemikusabb darabja: *A milicista halála*.

Spanyolországban olyan csapás éri, amit élete végéig nem hever ki: 1937. július 26-án meghal Gerda Taro. A bátor lányt egy véletlenül elszedult köztársasági harckocsi gázolja halálra.

Capa szenzációs képriportjait a párizsi lapokon, a *Regards*-on, a *Ce Soir*-on és a *Vu*-n kívül közli a *Zürcher Illustrierte Zeitung*, az *Illustrated London News*, a szintén londoni *Picture Post*, a *Berliner Illustrirte* és a New York-i *Life* magazin. Képei sokszor több oldalon vagy címlapon jelennek meg.

Friedmann Andre, akit immár Robert Capa néven ismer a világ, a spanyol polgárháborúban válik azzá, amit ma neve jelent, s ahogy Stefan Lorant írta portréja alá a *Picture Post*-ban: „A világ legnagyobb háborús fotográfusa: Robert Capa.”

population, and the dramatic flight of the masses. On September 5, 1936 at Cerro Muriano in Cordoba, he captures still considered, one of the most emblematic images in the history of wartime photography: the world-famous “Death of a Loyalist Militiaman” or “The Falling Soldier”.

He also suffers a blow from which he will never fully recover: on July 26, 1937, Gerda Taro dies. The brave young woman is hit by an escaped Republican military vehicle.

In addition to the Paris papers – *Regards*, *Ce Soir*, and *Vu* – Capa’s sensational photo reports appear in the *Zürcher Illustrierte Zeitung*, *Illustrated London News*, London’s *Picture Post*, *Berliner Illustrirte*, and New York’s *Life*. His photos often appear on multiple pages or on the cover.

It is during the Spanish Civil War that Andre Friedmann, known to the world as Robert Capa, becomes the legendary figure whose professional name has become an emblem, as Stefan Lorant writes in the *Picture Post*: “The world’s greatest wartime photographer: Robert Capa.”

KÍNA 1938

1937 nyarán Japán hadüzenet nélkül megtámadja a belső ellentétéktől amúgy is meggyengült Kínát, s ezzel megkezdődik az 1945 augusztusáig tartó japán-kínai háború. A Németországgal és Olaszországgal szövetséges Japán támadása összefogásra készíti az addig egymással szembenálló feleket, a Csang Kaj-sek vezette Kínai Nemzeti Pártot, a Kuomintangot, valamint a Mao Ce-tung és Csou En-laj vezette kommunista erőket. A világ demokratikus közvéleménye az agresszió áldozatává lett Kína mellé áll.

Robert Capa 1938 februárjától hat hónapig dolgozik Kínában Joris Ivens holland rendező segédoperatőréként *A négyszáz millió* című háborús dokumentumfilm forgatásán. A forgatócsoport a legtöbb időt Hankuban, a Csang Kaj-sek kormány akkori székhelyén tölti. Mozgásukat a kínai hatóságok erősen korlátozzák, ezért bár közel járnak a frontokhoz, kevés igazi lehetőségük akadt a háború és az ország valódi arcának filmezésére, fotózására. Capa, noha útjának eredményével

Kínai katonákat szállítanak át a folyón. Csengcsou környékén, 1938. június – július
Chinese soldiers being ferried across the river. Near Zhengzhou, June – July 1938

CHINA 1938

In the summer of 1937, Japan, without a declaration, attacks a China already weakened by internal conflicts, thereby initiating the Second Sino-Japanese War, which lasts till August 1945. This aggression by Japan, now allied with Germany and Italy, – compels the Chinese National Party led by Chiang Kai-shek, called the Kuomintang, and the Communist forces led by Mao Zedong and Zhou Enlai – entities that until this point have been standing on opposite sides – to unite against the enemy. Internationally, democratic public opinion sides with China, seen as the victim of aggression.

Beginning in February 1938, Robert Capa spends six months working in China as assistant director of photography with Dutch film director Joris Ivens on the set of the war documentary *The Four Hundred Million*. The film crew spends most of its time shooting in Hankou, which is the headquarters of the Chiang Kai-shek government at this time. Their movement is strongly restricted by the

Tizenéves kínai katona, Hanku, 1938
A teenage Chinese soldier. Hankow, 1938

elégedetlen, jó néhány nagyszerű riportot készít, melyeket a *Regards*, a *Ce Soir*, a *Life*, a *Picture Post*, a *Schweizer Illustrierte Zeitung* és a *Weekly Illustrated* közöli.

Ő az első fotós, aki lefényképezheti Csang Kaj-sek Legfelső Háborús Tanácsának ülését. Drámai képsorban örökíti meg a Sárga-folyó gátjának felrobbantásával keltett mesterséges árvíz elől menekülő parasztokat, s erről az élményéről írja később: „Két országban láttam így százezreket menekülni: Spanyolországban és Kínában. És félelemmel tölt el a gondolat, hogy újabb százezrek, akik egyelőre még zavartalan békében élnek más országokban, egy szép napon ugyannerre a sorsra juthatnak.”

Sikerül fényképeket készítenie a japánoktól visszafoglalt, romokban heverő Taiersuang városáról, és megrázó riportban számol be a japán légitámadás áldozatává lett Hankuról.

„A háború fényképezése legjobban munkanélküli szeretne lenni” – fogalmazza meg ekkor egész pályafutására jellemző, mélyen humanista hitvallását egy barátjának írt levelében.

Kínai katonái kórház. Hanku, 1938
Hospital for Chinese soldiers. Hankow, 1938

Chinese authorities. Thus, although they are close to the frontlines, they have very few real opportunities to film and photograph the true face of the country and the war. Capa, albeit unsatisfied with the results of his trip, makes quite a few excellent reports, which are published by *Regards*, *Ce Soir*, *Life*, *Picture Post*, *Schweizer Illustrierte Zeitung* and *Weekly Illustrated*.

He is the first photographer to document a session of Chiang Kai-shek's Supreme War Council. He shoots a dramatic photo series capturing peasants fleeing from an artificial flood created by the explosion of a dam on the Yellow River. Later, in reference to this experience, he writes: "I have seen hundreds of thousands flee thus, in two countries, Spain and China. And I am afraid to think that hundreds of thousands of others who are yet living in undisturbed peace in other countries will one day meet with the same fate. For during these last three years that is the direction in which the world we wanted to live has been going."

He manages to take photographs of the destroyed city of Tai'erzhuang, which has been recaptured from the Japanese, and, in one of his reports, gives a heartrending account of Hankou's devastation by Japanese air strikes.

"The war photographer's most fervent wish is for unemployment", he writes in a letter to a friend, revealing the deeply humanistic disposition characteristic of his entire career.

TUNÉZIA – OLASZORSZÁG 1943 – 1944

A II. világháború kitérése után egy hónappal Robert Capa New Yorkba utazik, ahol néhány éve már édesanyja és Kornél öccse is él. A *Life*, a *Time* és más lapok számára készít riportokat.

1941-ben eltölt ugyan néhány hónapot a súlyos német légioffenzívát átélte Londonban, ahová 1942-ben is visszatér, de a „világ legnagyobb háborús fotográfusa” csak 1943 tavaszán jut igazán frontközelbe. A *Collier's* megbízott tudósítójaként akkreditálja az Egyesült Államok hadserege, így elutazhat Algírba, az Észak-Afrikában küzdő amerikai csapatokhoz.

1943 márciusában Tunéziából küldi riportjait. Tudósít a George S. Patton tábornok vezette amerikai hadműveletekről, az El-Getter oázisnál a németek felett aratott győzelemről.

Egy újabb rövid londoni kitérő után csatlakozik ismét az amerikai hadsereghez, amely ekkor már Szicíliában harcol. 1943. július 22-én ott van Palermo német kapitulációjánál, majd együtt halad a 16. ezred Sperlinga és Nicosia felé nyomuló egységeivel. Tudósít a Troina városáért folyó, egy hétig tartó harcokról. Követi a szövetségesek előrenyomulását az olasz fronton az október elsején felszabadított Nápolyig. „Mr. Capát szakmai hozzáértése, fantasztikus egyénisége és vidámsága miatt, amellyel kiveszi részét a veszélyekből és nehézségekből,

TUNISIA – ITALY 1943 – 1944

One month after the outbreak of World War II, Robert Capa travels to New York, where his mother and brother Kornél have been living for a few months. He sends reports to *Life*, *Time* and other periodicals.

In 1941, he spends a few months in London, which has sustained the severe German bombing raids known as the Blitz; he returns there in 1942. However, “the world’s greatest wartime photographer” only in the spring of 1943. He is accredited by the United States Army as press correspondent on assignment for *Collier's*, enabling him to travel to Algiers to cover the fighting by US troops stationed in North Africa.

In March 1943, he reports from Tunisia. He covers the American military operations led by General George S. Patton and the defeat of the German forces at El Guettar.

Following another brief detour to London, he rejoins the US Army, which, at this stage is fighting in Sicily. He is present at Palermo’s capitulation on July 22, 1943, and then presses on with the units of the 16th Regiment, which are advancing on Sperlinga and Nicosia. He covers the one-week battle fought for the city of Troina. He follows as the Allies’ push forward on the Italian front all the way to Naples, which was liberated on the 1st of October. “Mr. Capa, by reason of

Levi Chase amerikai vadászpilóta, Tunézia, 1943. április
Levi Chase American fighter ace, Tunisia, April 1943

Egy szicíliai parasztember mutatja az amerikai katonának, hogy merre mentek a németek. Troina környékén, 1943. augusztus 4-5.
A Sicilian peasant tells an American officer which way the Germans went. Near Troina, August 4-5, 1943

a hadosztály tagjának tekintjük.” – írja a *Life*-nak címzett levelében Matthew B. Ridgway tábornok.

1944 májusában tudósít Monte Cassino elfoglalásáról, amelynek jól kiépített erődítményeinél a németek hónapokig feltartóztatták a szövetségesek előrenyomulását.

his professional competence, genial personality, and cheerful sharing of all dangers and hardships has come to be considered a member of the Division”, writes General Matthew B. Ridgway in his letter addressed to *Life* about Capa, who was staying with the general’s unit during the battle for Naples.

In May 1944, he documents the occupation of Monte Cassino, whose well fortified outposts enabled the Germans to halt the advance of the Allies for months.

NORMANDIAI PARTRASZÁLLÁS – A „D-NAP” 1944. JÚNIUS 6.

1944. május végén a szövetségesek készen állnak az „Overlord hadművelet”, a régen várt normandiai invázió megindítására. Az ötezer hajóból álló flotta 1944. június 6-ra virradóan kel át brit, kanadai és amerikai gyalogoshadosztályokkal a La Manche csatornán az öt – Sword, Juno, Gold, Omaha és Utah fedőnevű – normandiai partszakasz felé. Capa egyik legmerészebb háborús vállalkozása volt, amikor elhatározta, hogy csatlakozik a partraszálló egységek első hullámához.

A szövetségesek az Omaha szakaszon ütköznek a legkeményebb ellenállásba, ahová Capa az inváziós csapatok egyik első rohamegységével, a 2. zászlóalj, „E” századával együtt érkezik. A parthoz közeledő rohamcsónakból kiszállva, állandó heves golyózáporban, derékig érő jéghideg vízben állva, egy vízből kiemelkedő fémakadály, majd egy kiégett, kételtű harckocsi fedezékében kezd fényképezni, felváltva három kamerájával, két Contax-szal és egy Rolleiflex-szel. Később a parton a sebesülteket és a halottakat fotózza.

Emlékezete szerint több mint száz képet készített. A tekerceket futár vitte a *Life* londoni kirendeltségéhez, ahol a nagy sietségben a laborasszisztens túl magas hőmérsékletre állította a szárítókamrát, így a film emulziója megolvadt, a képek többsége tönkrement. A tizenegy darab, még éppen nagyítható felvétel rossz minőségét a június 19-én megjelent riport képaláírásában a *Life* újságmagyarozta, hogy „az izgalom hevében Capa gépe elmozdult, és képe életlenre sikerült.” Az 1947-ben megjelenő háborús visszaemlékezéseinek ezért választja Capa ironikusan a „Kissé elmosódva” címet.

THE NORMANDY LANDINGS – “D-DAY” JUNE 6, 1944

At the end of May 1944, the Allies are ready for “Operation Overlord”, for that will launch the long-anticipated invasion of Normandy. On June 6, 1944, just before dawn, a fleet of five thousand ships crosses the English Channel carrying British, Canadian, and American infantry divisions in preparation for landing on the five coastal sections code-named Sword, Juno, Gold, Omaha and Utah. Deciding to join the first wave of landing units is one of Capa’s most daring wartime undertakings.

The Allies are met with the strongest resistance in the Omaha section, where Capa arrives with one of the first assault units of the invading forces, the Company E of the 2nd Battalion. Disembarking from the landing craft as it approaches the shoreline in a continuous hail of bullets, he takes his first photos while standing waist-deep in ice cold water in the shelter of a metal obstacle protruding from the water, and then from behind a burned-out amphibious military vehicle. He uses two Contax cameras and a Rolleiflex. Later he photographs the wounded and dead on the shore.

In Capa’s recollection, hundreds of photos were taken. The rolls of film were taken to the London office of *Life* magazine by courier, where, in the great rush, the photo lab assistant set the temperature of the drying closet too high, causing the emulsion to melt and the majority of the photos to be ruined. The poor quality of the eleven shots that could be properly developed was explained by *Life* in the photo captions of the report, which was published on 19 June as follows: „the immense excitement of (the) moment made Photographer Capa move his camera and blur (his) picture.” So Capa, with some irony, gave his war memoirs, (published in 1947), the title “Slightly Out of Focus”.

A D-napon partra szálló amerikai csapatok első hulláma. Normandia, Colleville-sur-Mer közelében (Omaha Beach), 1944. június 6.
The first wave of American troops landing on D-Day. Omaha Beach, near Colleville-sur-Mer, Normandy coast, June 6, 1944

Francia halászok a D-napon elesett katonák holttestét nézik. Normandia, Colleville-sur-Mer közelében (Omaha Beach), 1944. június 6.
French fishermen look at the bodies of some of the men killed during the D-Day landings. Omaha Beach, near Colleville-sur-Mer, Normandy coast, June 1944

FRANCIAORSZÁG 1944

Capa 1944 június–júliusában együtt halad a Normandiában előrenyomuló amerikai csapatokkal. Nemcsak a harcokat, a háború pusztításait fényképezi, riporttémáit már a közeledő győzelem is adja: felszabadított városokat, amerikaiakat köszöntő boldog franciákat, fogságba esett német katonákat fényképez. Találkozik a régi spanyolországi jóbaráttal, az amerikai hadsereg mellett szintén tudósítóként dolgozó Ernest Hemingway-jel.

A felszabadult Chartres-ban szemtanúja, ahogy a rendőrprefektúrán a németekkel való kollaborációval gyanúsított franciákat megbüntetik: a nőket kopaszra nyírják, a férfiak többségét kivégzik. Egyik legemlékezetesebb fényképsorozata egy fiatal nő megszületésétől készül, akinek német katonától született gyermeke, és ezért leborotvált fejjel, karján csecsemőjével, ugyancsak lekopaszított fejű anyjával együtt végigmaszíroztatták a városban a gúnyolódó, szitkozódó tömeg előtt.

Egy fiatal nőt, akinek német katonától született gyereke, hazafelé menet dühödő tömeg kíséri. Chartres, 1944. augusztus 18.
A Frenchwoman, mother of a baby by a German soldier, being marched home. Chartres, August 18, 1944

FRANCE 1944

In June–July 1944, Capa moves along with the advancing American troops in Normandy. Aside from documenting the fighting and the ravages of war, the subjects of his reports are also influenced by the approaching victory: he takes photographs of liberated cities, Americans welcomed by the overjoyed French, and captured German soldiers. He meets with an old friend from Spain, Ernest Hemingway, who also works as a correspondent alongside the American military forces.

He is eyewitness to the liberation of Chartres, as French citizens suspected of collaborating with the Germans are punished at the police prefecture: women's heads are shaved and most of the men are executed. One of his most memorable photo series depicts the denigration of a young woman who has given birth to the child of a German soldier, and thus is forced to march through the city with the baby on her arm and her mother beside her, to the mocking and cursing of crowds.

A város felszabadítását ünneplő tömeg. Párizs, 1944. augusztus 26.
Celebrating the liberation of the city. Paris, August 26, 1944

Jelen van a II. világháború történetének legnagyobb örömnepén: az elsők közé tartozik, akik a Párizsba bevonuló Leclerc tábornok harckocsija nyomán, 1944. augusztus 25-én reggel megérkeznek a felszabadult francia fővárosba. Másnap lefényképezheti Charles de Gaulle tábornok ünnepélyes győzelmi menetét a Champs-Élysées-n, az eufóriában úszó, ujjongó tömegben.

Fotói dokumentálják a már felszabadult Párizsban lezajló utolsó fegyveres akciókat, a rejtőzködő német orvlövészek felkutatását a lakosság segítségével.

He is present at the greatest celebration of World War II, among the first to arrive, in the tracks of General Leclerc's combat vehicle, in the liberated French capital on the morning of August 25, 1944. The following day, he photographs General Charles de Gaulle's victory march on the Champs-Élysées, greeted by euphoric, jubilant crowds.

His photos also document the final military actions taken in Paris, the rooting out of German snipers, with help from civilians and members of the Resistance.

Charles de Gaulle tábornok beszédet intéz a felszabadított város lakosságához Chartres, 1944. augusztus
General Charles de Gaulle addressing a crowd in the newly liberated town. Chartres, August 1944

NÉMETORSZÁG 1944 – 1945

1944. december 16-án a németek ellenoffenzívát indítanak Belgiumban, az Ardenneknben, azzal fenyegetve a meglepett szövetségeseket, hogy az Antwerpen felé történő áttöréssel elvágják legfontosabb utánpótlási vonalaikat.

Capa a 4. Páncélos Hadosztályhoz csatlakozik, amelyet a Bastogne-nál körbekerített 101. ejtőernyős hadtest megsegítésére küldtek. A kemény hidegben több napig tartó csatában az amerikaiak szétverik a német támadást, de a harcok még 1945 január elejéig tartanak.

1945. március 24-én a 17. Ejtőernyős Hadosztály katonáival ugrik le a holland határ és a németországi Wesel közötti frontszakaszon, a német védelmi vonalak mögött, állandó golyózáporban. Április első felében csatlakozik a Lipcséhez közeledő 1. Amerikai Hadsereg 2. Gyalogos Hadosztályához. Itt készíti el híres sorozatát a „háború utolsó áldozatáról”: egy német orvlövész által meggyilkolt fiatal amerikai tizedesről.

Augusztusban két hetet tölt Berlinben a szinte teljesen lerombolt várost fotózva, majd szeptemberben ismét visszatér ide, hogy megörökítse egy berlini zsinagógában az 1938 óta először megtartott istentiszteletet, a zsidó újév, a ros hasáná alkalmával.

Fotóriportjait a *Life* és az *Illustrated* közölte.

GERMANY 1944 – 1945

On December 6, 1944, the Germans launch a counter-offensive in the Ardennes Forest in Belgium, threatening to cut the principle reinforcement lines of the surprised Allies by piercing through enemy lines towards Antwerp.

Capa joins the 4th Armoured Division sent to lend aid to the 101st paratrooper unit surrounded by the enemy at Bastogne. In the bitter cold, it takes the Americans several days to crush the German attack, but the fighting continues, stretching into early January.

On March 24, 1945, he parachutes with the 17th Paratrooper Division behind German lines and, in a relentless hail of bullets, into the combat zone between the Dutch border and the German city of Wesel. In the first half of April he joins the 2nd Infantry Division of the United States Army. It is at this point that he shoots his famous series about the “last victim of the war”: a young American corporal shot to death by a German sniper.

In August, he spends two weeks in Berlin photographing the city, by then almost completely in ruins. He returns again in September to capture on film the first religious service held in a Berlin synagogue since 1938 in celebration of Rosh Hashanah, the Jewish New Year.

His photo reports are published in *Life* and *Illustrated*.

Fedezéket kereső német parasztsalád. Wesel, 1945. március 24.
A German farm family seeking refuge Near Wesel, March 24, 1945

Német orvlövészek elleni harcban elesett amerikai katona. Lipcse, 1945. április 18.
An American soldier killed by German snipers. Leipzig, April 18, 1945

1938 óta először ünneplik meg zsinagógában a zsidó újévet, a ros hasánát. Berlin, 1945. szeptember 7.
The first Rosh Hashanah service to be held in any of the city's synagogues since 1938. Berlin, September 7, 1945

SZOVJETUNIÓ 1947

Capa és a Szovjetunióban is népszerűségnek örvendő amerikai író, John Steinbeck, 1947 júliusában Moszkvába utazik, hogy az 1946-ban leereszkedő vasfüggöny és az egykori szövetségeseket ellenségekkel tevő hidegháború hajnalán hiteles képet adjon a háború utáni Szovjetunióról.

A szovjet hatóságok a két amerikai minden lépését ellenőrzik, így Sztálingrádon kívül nem is láthatnak többet annál, mint amit a nyugati újságíróknak szánt és minden részletében megtervezett – Moszkva, Kijev, Tbiliszi – propaganda útvonal kínál. Állandó tiltásokkal és nehézségekkel küzdve Capa mégis mintegy 4000 felvételt készít.

Negyven napos utazásuk élményeit tartalmazó beszámolójukat folytatásokban közli a *New York Herald Tribune* és a *Ladies' Home Journal*. Könyvformában 1948 áprilisában jelenik meg *Orosz napló* címmel. „A 190 millió orosz ellenem van.” – írja Capa a könyv

SOVIET UNION 1947

In July 1947, Capa and American writer John Steinbeck – who is also very popular in the Soviet Union – travel to Moscow to paint an authentic picture of the post-war USSR following the lowering of the Iron Curtain (1946) and the dawn of the Cold War, which turned once-allies into enemies.

As the Soviet authorities monitor every step the two Americans take, aside from Stalingrad they cannot see much more than what is offered by the propaganda trail – Moscow, Kiev, Tbilisi – intended for Western journalists and carefully designed to the smallest detail. Struggling with constant restrictions and difficulties, Capa nevertheless manages to take almost 4000 photos. Their report of the forty-day trip is published in a continuous format by the *New York Herald*, the *Tribune* and *Ladies' Home Journal*. It is also released in the form of a book in April 1948: *A Russian Journal*.

Robert Capa és John Steinbeck. Moszkva, 1947. augusztus–szeptember
Robert Capa and John Steinbeck. Moscow, August–September 1947

Sztálingrád, 1947. augusztus
Stalingrad, August 1947

„Jogos panasz” című fejezetében. „Nem tartanak vad gyűléseket az utcasarkokon, nem gyakorolják látványosan a szabad szerelmet, külsőre nincs rajtuk semmi új, nagyon tisztességes, erkölcsös, dolgozó emberek, a fényképész számára unalmasak, mint a bűn. Ráadásul úgy látszik, szeretnek orosz módra élni, és utálják, ha fényképezik őket. Háborúhoz és forradalmakhoz szokott négy fényképezőgépem fel van háborodva, és valahányszor kattintok velük, valami félresikerül.”

In the chapter entitled “A Legitimate Complaint” Capa writes: “The hundred and ninety million Russians are against me. They are not holding wild meetings on street corners, do not practice spectacular free love, do not have any kind of new look, they are very righteous, moral, hard-working people, for a photographer as dull as apple pie. Also they seem to like the Russian way of living, and dislike being photographed. My four cameras, used to wars and revolutions, are disgusted, and every time I click them something goes wrong.”

IZRAEL 1948 – 1950

Capa háromszor utazik Izraelbe. Először az ENSZ döntése alapján létrejövő független zsidó államnak a Tel-Aviv Múzeumban történő kikiáltását (1948. május 14.) és a döntést el nem ismerő arabokkal vívott elkeseredett harcát örökíti meg a Negev-sivatagban és másutt. Gyakran kerül életveszélybe, egyszer könnyebben meg is sebesül. Legnagyobb riportjai Jeruzsálem felszabadításáról készülnek. A fiatal zsidó állam polgárainak, katonáinak elszántsága, lelkesedése a spanyol polgárháborúban szerzett élményeire emlékezteti.

Következő két útján többnyire a betelepülőket, életüket, beilleszkedésüket fényképezi. Sokat jár a szögesdróttal elkerített menekülttáborokba, ahová folyamatosan érkeznek főként Európából a holokauszt túlélői.

1949-ben Jeruzsálemben és Tel-Avivban együtt dolgozik Irwin Shaw amerikai íróval, akinek könyve, a *Report on Israel* (Riport Izraelről) Capa fotóival 1950-ben jelenik meg.

Izraeli képriportjait az *Illustrated*, a *Life*, a *Look* és a *PM* magazin közli.

Egy akkor még név nélküli, vak bevándorlók és családjuk lakta faluban egy kistány három vak férfit vezet a községi ebédlőbe. Gadera mellett (Tel-Avibtól délre), 1950. november–december

In a then-nameless village for blind immigrants and their families, three men are led to the community dining hall. Near Gadera (south of Tel Aviv), November–December 1950

ISRAEL 1948 – 1950

Capa travels to Israel on three occasions. On his first trip, he photographs the declaration of the independent State of Israel, following the UN Resolution, at the Tel Aviv Museum (May 14, 1948) as well as the desperate fighting that followed in the Negev Desert and elsewhere against Arabs refusing to acknowledge the decision. He is often in mortal danger, and on one occasion sustains light injury. His most significant reports are on the liberation of Jerusalem. The determination and enthusiasm of the citizens and soldiers of the young Jewish state remind him of his experiences during the Spanish Civil War.

On his two subsequent trips to Israel, he focuses on the plight and social assimilation of the settlers. He often visits refugee camps fenced off by barbed wire, which receive a continuous flow of new immigrants, mostly Holocaust survivors from Europe.

In 1949, in Jerusalem and Tel Aviv, he works with American writer Irwin Shaw, whose 1950 book *Report on Israel* is illustrated with Capa's photos.

His photo reports of Israel are featured in *Illustrated*, *Life*, *Look* and *PM*.

A megfeneklett, rozsdásodó Altalena egy évvel a kormánypárti csapatok és az irgunisták közötti összecsapás után. Tel-Aviv, 1949. május
The rusting hulk of the Altalena one year after the incident between the Irgunists and the Israeli government. Tel Aviv, May 1949

A Haifa kikötőjébe érkező bevándorlókat táborokban helyezték el, amíg végleges lakóhelyet nem találtak számukra. Haifa, 1950
Upon their arrival at the port of Haifa, immigrants were placed in camps where they would stay until housing could be found for them. Haifa, 1950

KELET-EURÓPA 1947 – 1948

Capa a II. világháborút követően kétszer jár ebben a térségben. Először 1947 szeptemberében Steinbeckkel tölt néhány napot Prágában, majd egy hétre egy kis szlovák faluba utazik a Kárpátokba, hogy riportot készítsen egy parasztcsalád mindennapjairól a *Ladies' Home Journal* amerikai lap számára. Magyarországra is elutazik, ahol László fivére özvegyét és családját látogatja meg. Budapest háborús szenvedéseinek nyomai elborzasztják: „A város olyan volt, mint egy szép nő, akinek kiverték a fogait.” – írja.

Másodszor 1948 őszén, a kommunista hatalomátvétel után kíséri el Theodore H. White újságírót, az Overseas News Agency későbbi tudósítóját kelet-európai körútjára. Ekkor csak Magyarországon és Lengyelországban tud fényképezni, mivel Csehszlovákiában – belépését követően –, elkobozzák a gépeit.

A hetemes magyarországi tartózkodás és a lengyel út képriportjait az *Illustrated* és a *Holiday* közli.

Budapest, 1948
Budapest, Hungary, 1948

EASTERN EUROPE 1947 – 1948

Following World War II, Capa travels to this region on two occasions. First, in September 1947, he spends a few days in Prague with Steinbeck, then travels to a small Slovakian village in the Carpathians in order to prepare a report on the everyday life of a peasant family for the American periodical *Ladies' Home Journal*. He also makes a trip to Hungary, where he visits the widow and family of his brother László. He is horrified to see the aftermath of Budapest's wartime suffering. He writes that "the city looked like a beautiful woman with her teeth knocked out."

The second time around, he accompanies journalist Theodore H. White (who would later become a correspondent for the Overseas News Agency) on an East European tour following the Communist takeover in the autumn of 1948. At this point, he can only take photographs in Hungary and Poland, since in Czechoslovakia, his camera is confiscated immediately upon entering the country.

The photo reports of his six-week long visit to Hungary and his trip to Poland are featured in the pages of *Illustrated* and *Holiday*.

Az utolsó fekete-fehér kép, amelyet Capa a halála előtt készített a Nam Dinhből Thai Binhbe vezető úton. 1954. május 25.
The last black-and-white photograph Capa took before being killed by stepping on a landmine.
Along the road from Namdinh to Thaibinh, May 25, 1954

INDOKÍNA 1954

1954 áprilisában a Mainichi ügynökség meghívására Capa Japánba utazik, hogy induló fotómagazinjuk számára fényképezzen. Itt éri el a *Life* felkérése, hogy Howard Sochureket, Indokínába kiküldött haditudósítójukat néhány hétig helyettesítse.

Május elején érkezik Hanoiba, majd továbbutazik a laoszi Luang Prabangba, ahol a Viet Minh által szabadon engedett sebesült francia katonákat és a várost fotózza.

Nam Dinhben is tölt egy napot, hogy előzetes felderítést végezzen a Vörös-folyó deltájának katonai helyzetéről készítendő riportjához. Május 25-én, John Mecklinnel, a *Time* tudósítójával csatlakozik egy bevetéshez, amely a Nam Dinhből Thai Binhbe vezető úttól 20 km-re fekvő két kis erődítmény lerombolására indul a Vörös-folyó deltájához.

A francia konvoj az útakadályok és az ellenséges tüzelés többször megállásra kényszeríti. Capa türelmetlen. Kiszáll a dzsipből, és letér az útról egy mezőre, hogy a magas fűben előrenyomuló katonákat fényképezze. Egy fekete-fehér és egy színes fotót készít. Ezek az utolsó felvételei, ekkor lép az életét kioltó taposóaknára. 41 éves volt.

INDOCHINA 1954

In April 1954, Capa arrives in Japan by invitation of the Mainichi press to take photographs for their new photo magazine. While working in Japan, he receives a request from *Life* to fill in for a few weeks for Howard Sochurek, their press photographer on assignment in Indochina.

He arrives in Hanoi in early May and then travels on to Luang Prabang where he photographs the city and wounded French soldiers who have been released by the Vietminh. He also spends a day in Namdinh to conduct preliminary reconnaissance for his report on the military situation in the Red River delta. On May 25, along with *Time*'s press correspondent, John Mecklin, he joins a deployment whose aim is to destroy two small outposts in the Red River delta, 20 km from the road connecting Namdinh to Thaibinh.

The French convoy is repeatedly forced to a halt by roadblocks and enemy fire. Capa is impatient. He gets out of the jeep and wanders off the road onto a field to take photographs of soldiers advancing in the high grass. He takes one black and white and one colour shot. These are his last photos, as he steps on a landmine that takes his life. He was 41 years old.

BARÁTOK, HÍRESSÉGEK

„Rendkívül barátságos volt” – emlékszik vissza Geraldine Fitzgerald – „belső derű áradt belőle. Az embernek az volt az érzése, hogy meg akarja osztani vele eufóriáját. Nem lehetett megsérteni. Egyeseknek nagyon nem tetszett extravagáns külseje és önbizalma, és megpróbálták letorkolni, de pár perc múlva feladták... Mindig úgy látszott, remekül szórakozik. Az emberek csatlakozni akartak hozzá, és vele együtt szórakozni.”

Capának rengeteg barátja és ismerőse volt a világ minden pontján – köztük számos, hozzá hasonlóan állandóan vándorló, úton levő fotós és újságíró – akikkel sokszor váratlan, de mindig intenzív találkozásukkor ott tudták folytatni, ahol előzőleg abbahagyták.

Baráti köréhez tartozott Ernest Hemingway, John Steinbeck és Irwin Shaw mellett az újságíró Art Buchwald, a forgatókönyvíró Peter Viertel, valamint filmrendezők, mint John Huston és Anatole Litvak, nemkülönben Pablo Picasso és felesége, Françoise Gilot, akikről 1947 augusztusában a Riviérán

Ingrid Bergman *A Diadalív árnyékában* című film forgatásán.
Hollywood, 1946. július-október
Ingrid Bergman shooting a scene for *Arch of Triumph*.
Hollywood, July–October 1946

FRIENDS, CELEBRITIES

“Capa was extremely friendly,” recalls Geraldine Fitzgerald. “He conveyed a sense of inner euphoria. You got the feeling that he wanted to share this euphoria. You couldn’t offend him. Some people didn’t like his rather wild appearance or his self-confidence and tried to put him down, but after a few minutes they would give up... He always seemed to be having great fun, and people wanted to join in and share the fun.”

Capa had a great number of friends and acquaintances in all parts of the world, including continuously wandering photographers and journalists always on the way somewhere, like Capa himself. Encounters with these people were often unexpected, but always intensive, picking up exactly where they had left off.

His friends included Ernest Hemingway, John Steinbeck and Irwin Shaw, as well journalist Art Buchwald, screenwriter Peter Viertel, film directors John Huston and Anatole Litvak as well as Pablo Picasso and his wife

Henri Matisse. *Cimiez (Nizza)*, 1949. augusztus
Henri Matisse. *Cimiez (Nice)*, August 1949

készít képriportot. Ekkor Nizzába is ellátogat, ahol a Vence-i dominikánus kolostor kápolnája díszítésének vázlatain dolgozó Henri Matisse-t is lefényképezi.

Nagy szerelme volt Ingrid Bergman. 1945 nyarán találkozott a színésznővel Párizsban, aki éppen az amerikai hadsereget szórakoztató turnén volt. Capa 1946 tavaszát és nyarának jelentős részét Hollywoodban töltötte a *Forgósztél* és a *Diadalív árnyékában* című filmjeit forgató Bergman mellett. Viszonyuk két évig tartott.

1947-ben fotós barátaival, Henri Cartier-Bressonnal, David Seymourral, George Rodgerrel és William Vandiverttel megalapította régi tervét, és New Yorkban megalapította a Magnum független fotóügynökséget. Az ügynökséghez számos fiatal fényképész került, köztük Werner Bischof, Ernst Haas, Eve Arnoldt, Inge Morath és Elliott Erwitt, akik számára Robert Capa mentor volt, jó barát és kolléga is egyben.

Françoise Gilot, of whom he made a portrait on the Riviera in August 1947. At this time he also travels to Nice, where he photographs Henri Matisse, who is working on ornamentation sketches for the chapel of the Dominican monastery of Vence.

As for his romantic relationships, Ingrid Bergman played a significant part. He met the actress in the spring of 1945 in Paris while she was on tour entertaining the troops. Capa spent the spring of 1946 as well as most of that summer at Bergman’s side in Hollywood where she was shooting the films *Notorious* and *Arch of Triumph*. Their love affair lasted two years.

In 1947, with his photographer friends Henri Cartier-Bresson, David Seymour, George Rodger and William Vandivert, he realised his old dream of founding an independent photo agency in New York called “Magnum”. Many young photographers flocked to the agency, including Werner Bischof, Ernst Haas, Eve Arnoldt, Inge Morath and Elliott Erwitt, for whom Robert Capa became a mentor, good friend and colleague.

KAPCSOLÓDÓ PROGRAMOK | RELATED PROGRAMS

Sziget Fesztivál, a Ludwig Múzeum sátra | Sziget Festival, Ludwig Museum Tent

2009. augusztus 12 – 17. | August 12 – 17, 2009

- Pólókészítés Robert Capa fotói után beállított felvételek alapján

- Rohamsisak hajtogatás

- + **mező** – fiatal képzőművészek által készített, a Robert Capa halálát is okozó gyilkos szerkezetre, a taposóaknára reflektáló installációk a Sziget Fesztivál területén, amelyek megtekinthetők a múzeum sátrában felvehető térkép segítségével

- **művészettörténeti teszt:** Lépj közelebb! – a művészet hadszínterei

- Printing T-shirts with images based on Robert Capa's famous photographs

- Folding a combat helmet

- + **field** – An installation by young artists that reflects on antipersonnel mines, the deadly instruments that killed Robert Capa. Pick up your map in the Museum's tent, and find the installation on the Island.

- **Test on art history:** Step closer! – Art's theatre of war

A Ludwig Múzeum tematikus múzeumpedagógiai foglalkozása:

2009. szeptember 8 – október 11.

Lépj közelebb! – a művészet hadszínterei

„Ha nem elég jók a képeid, nem voltál elég közel!” (Robert Capa)

E program része a Nagy Kul-Túra Pályázatnak (OKM), amelyben a Ludwig Múzeum a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeummal működik együtt, így a pályázatban részt vevő csoportok eredetiben is megismerkedhetnek a Capa-képeken látható haditechnikával. Hétköznapokon 10.00–16.00 óra között. A foglalkozások 60–90 percesek. Előzetes bejelentkezés szükséges!

Ludwig Museum's thematic museum learning programme:

September 8 – October 11, 2009

Step closer! – art's theatre of war

“If your pictures aren't good enough, you're not close enough.” (Robert Capa)

As part of the Ministry of Education's Great Culture Tour (Nagy Kul-Túra) programme, Ludwig Museum, in collaboration with the Defence Ministry's Institute and Museum of Military History, lets participating groups view the military technology that appears in Capa's photographs. Weekdays 10 am–4 pm. Sessions last 60–90 min. By appointment only.

Családi Délelőtt

Lépj közelebb!

Családi program a Capa-kiállításhoz 2009. szeptember 12-től minden szombaton, 10.30 és 12.30 között.

Family Morning

Step closer!

A programme for the family, tied to the Capa exhibition, Saturdays 10.30 am–12.30am beginning from September 12, 2009.

Ped.kedd

2009. szeptember 08. 14.00–17.00

Művészetpedagógiai műhely pedagógusoknak, szakembereknek és egyetemi hallgatóknak.

Learning Tuesday

September 8, 2009, 2–5 pm

Museum learning workshop for teachers, specialists and university students.

Lumi Mini

2009. szeptember 2-ától minden szerdán 10.00–13.00

A Capa-kiállítás megtekintése kisgyerekes szülők számára.

Lumi Mini

Wednesday 10am–1pm beginning September 1, 2009

Enabling visitors with young children to see the Capa exhibition.

Ingyenes tárlatvezetések

Keddől vasárnapig 11 órakor angolul és 13 órakor magyarul.

Free guided tours

Tuesday to Saturday: 11 am in English and 1 pm in Hungarian.

A kiállítást rendezte a Magyar Nemzeti Múzeum

The exhibition was organized by the Hungarian National Museum.

Támogatók | Supported by

Média támogatók | Media supporters:

borító | cover

Ruth Orkin: Robert Capa © International Center of Photography, New York.

A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteménye | Collection of the Hungarian National Museum, Budapest

© a szerző | the author

© a fordítók | the translators

Ludwig Múzeum

Kortárs Művészeti Múzeum
Museum of Contemporary Art

Nyitva: kedd–vasárnap: 10.00–20.00 | Hétfőn zárva

Open: Tuesday–Sunday: 10.00 a.m.–8.00 p.m. | Closed on Mondays

Művészetek Palotája | Palace of Arts | 1095 Budapest, Hungary, Komor Marcell u. 1.

Tel: +36-1-555-3444 | info@ludwigmuseum.hu | www.ludwigmuseum.hu

OKTATÁSI
ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

A múzeum fenntartója

Művészetek
Palotája
Budapest